18/05/2026

Τι είναι η προσευχή; Να γυρνάς ένα κλειδί

/ Αγιορείτικα

Μια συζήτηση με τον ηγούμενο Ελισαίο, που συνιστά σπάνια χαρτογράφηση της ανθρώπινης εσωτερικότητας, αποδομώντας την εικόνα του αυστηρού ασκητισμού – Η παρακαταθήκη του Γέροντα Αιμιλιανού

Η διαρκής πίεση, το εργασιακό άγχος και η βαθιά ψυχικά κόπωση, αυτό που πλέον αναγνωρίζουμε ως γενικευμένο «burnout», καθορίζουν τη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου. Αναζητώντας τρόπους να αντέξουμε αυτή την ασφυκτική καθημερινότητα, ο δημόσιος διάλογος εξαντλείται συχνά σε θεωρητικές αναλύσεις. Υπάρχουν, ωστόσο, φωνές που προτείνουν μια εντελώς διαφορετική, εσώτερική διέξοδο.

Ο ηγούμενος της Μονής Σίμωνος Πέτρας, γέροντας Ελισαίος, θεματοφύλακας της βαριάς κληρονομιάς του εμβληματικού γέροντα Αιμιλιανού, εκπροσωπεί μια

παράδοση όπου ο ορθόδοξος μοναχισμός δεν ταυτίζεται με την απόσυρση από τον κόσμο, αλλά με την αναζήτηση της απόλυτης ελευθερίας. Με αφορμή το Διεθνές Θεολογικό Συμπόσιο προς τιμήν του γέροντα Αιμιλιανού, που ολοκληρώθηκε μόλις πριν από λίγες ημέρες, η συζήτηση που ακολουθεί έρχεται να αποδομήσει την εικόνα του αυστηρού ασκητισμού. Ο ηγούμενος εξηγεί πώς η σκληρή ρουτίνα των υποχρέωσεών μας μπορεί να λειτουργήσει ως πεδίο άσκησης και πως η εσωτερική χαρά είναι βασική προϋπόθεση επιβίωσης. Σε μια σπάνια χαρτογράφηση της ανθρώπινης εσωτερικότητας η συζήτηση καταλήγει σε μια ρεαλιστική εξέταση της ελευθερίας.

Γέροντα, πώς ένας έφηβος λαμβάνει την απόφαση μιας απόλυτης ρήξης με την κοσμική ζωή; Τί ήταν αυτό που καθόρισε την πρώτη σας επαφή με τον γέροντα Αιμιλιανό;

Γνωρίσαμε τον γέροντα στην ηλικία των 14- 15 ετών. Η πρώτη εμπειρία που είχαμε μαζί του ήταν το φως του. Το φως που εξέπεμπε ως πρόσωπο και ως άνθρωπος Και αυτό μας έδωσε τη δυνατότητα, μέσα στις παιδικές αναζητήσεις να απευθυνθούμε σε αυτόν και να μπούμε κάτω από την πνευματική του πατρότητα. Δεν χρειαζότον πολλά να πιστείς. Ο άνθρωπος ήταν όλος ζωή πνευματική και όλος Θεός. Σε προσέλκυε η μορφή του. Δεν είχες άλλη επιλογή από το να τον ακολουθήσεις. Ήταν τρόπος αγιότητας, τρόπος ασκήσεως, τρόπος προσευχής τρόπος αγάπης και, προπαντός τρόπος ελευθερίας. Γι’ αυτό δεν νιώσαμε ποτέ κοντά του ότι θέλει να μας επιβάλει κατι. Αντίθετα, μας παρουσίασε την πνευματική ζωή και τη χριστιανική ζωή ως μια πορεία, ως μια ανακάλυψη του Θεού. Δεν μας έλεγε «Πρέπει να αγαπάτε» Έλεγε, όμως, «Πρέπει να μπούμε στη γνώση της αγάπης του Θεού και μετά θα αγαπήσουμε».

Η νοερά προσευχή αντιμετωπίζεται συνήθως ως μια άκαμπτη, σχεδόν απρόσιτη πρακτική. Πώς την αποκωδικοποιούσε ο ίδιος;

Ήταν σαν μια φυσική ιδιότητα. Ο γέροντας δεν ήθελε ποτέ να σε δυσκολέψει σε αυτό και ακριβώς σου έλεγε ότι «νοερά προσευχή, παιδί μου, είναι αυτό που αναπνέεις. Αναπνέεις; Και δεν μπορείς να προσευχηθείς; Αφού η αναπνοή σου είναι προσευχή». Και γι’ αυτό ακριβώς έλεγε. «Εισπνέεις Θεό, και για μας μετά μάθαμε ότι, όταν εισπνέουμε, εισπνέουμε Θεό, και, όταν εκπνέουμε, βγάζουμε τα δικά μας λάθη και πάθη». Έλεγε: «Μόλις μπω μέσα στο εκκλησάκι μου, ξεκλειδώνω την πόρτα, μπαίνω μέσα στο πνεύμα της προσευχής. Τι είναι η ηροσευχή; Να γυρνάς ένα κλειδί».

Η χαρά τι είναι; Μια χάρις. Έρχεται ο Θεός και προσευχήθηκες καλά. Από πού είναι αυτό; Από τον Θεό. Και αυτή η χάρις σου φέρνει χαρά. Δεν είναι μια ιδιότητα

εφήμερη. Πρέπει να αγωνιζόμαστε για να γνωρίσουμε τον Θεό, ο οποίος είναι η πάντων χαρά.

Η ιστορική διαδρομή του γέροντα Αιμιλίανού συνοδεύεται από αναφορές σε γεγονότα που συχνά ξεφεύγονν από τη λογική εξήγηση. Υπήρξατε μάρτυρας τέτοιων καταστάσεων;

Ο γέροντας είχε ένα χάρισμα. Ποτέ δεν απεκάλυπται τις εμπειρίες του. Τις υπονοούσε, συγκεκαλυμένα τις έλεγε. Μας έλεγε «Τον παρακαλώ τον Θεό για κάποιους ανθρώπους. Δεν μου απαντάει πάντα. Είναι πολλές φορές σιωπηλός. Και δεν μου απαντάει, αλλά πολλές φορές μου απαντάει». Είναι ένα παιδί που έπαθε ένα ατύχημα και ήταν μόνος του σε ερημικό τόπο. Έπεσε ένα τμήμα του αυτοκινήτου πάνω στο πόδι του και ήταν νύχτα. Δεν υπήρχε κανείς, δεν υπήρχε τηλέφωνο. Αυτός, όμως, γνώριζε τον γέροντα Αιμιλιανό και τον επικαλούνταν. Νύχτα, 4 η ώρα, νομίζω. Ο γέροντας τότε είχε αρχίσει να ασθενεί. Ορθοστατούσε σε μία Λειτουργία και γυρίζει και λέει; «Μας ζητάει βοήθεια αυτό το παιδί». Και τότε. λοιπόν, έτρεξε πραγματικά βοήθεια, τον βρήκαν, ανησύχησαν από το σπίτι, τον ανακάλυψαν και έτσι σώθηκε.

Πώς μεταφράζεται αυτή η θεωρία στην παγκόσμια πραγματικότητα της εργασιακής εξάντλησης; Ο σημερινός επαγγελματίας πού βρίσκει αυτόν τον χώρο;

Η κοσμική ζωή. βέβαια, έχει ένα ξεχωριστό πρόγραμμα. Το θέμα είναι να μετατρέψουμε το πρόγραμμά μας σε πνευματικό. Να μη χωρίζουμε τη ζωή στο πρωί, το μεσημέρι, το βράδυ. Όλη η ζωή μας, όλη η εργασία μας να αποκτήσει αυτό το πνευματικό νόημα. Εργάζομαι. Τώρα εσείς εργάζεστε. Γιατί το κάνω; Για τη δουλειά μου, βεβαίως, αλλά και για τον άλλον. Ο Θεός αυτά τα παίρνει σαν δικό του ασκητικό αγώνα. Αρκεί να σκέφτεται τον Θεό. Αρκεί να λέει: «Θεέ μου, είμαι υπό το βλέμμα Σου, εργάζομαι, πλένω το πιάτα μου, μαγειρεύω, φροντίζω τα παιδιά μου, μελετώ». Όλα αυτά πρέπει να τα σχετίζουμε, να έχουμε ως αναφορά τον Θεό.

Σε αυτήν τη διαρκή συνθήκη καθημερινής επιβίωσης, ποια είναι η θέση της χαράς; Είναι, τελικά, εφικτή ή αποτελεί θεολογική ουτοπία;

Οι βάσεις της διδασκαλίας του... Αν δεν έχεις χαρά δεν έχεις τίποτε. Χαρούμενοι άνθρωποι είναι άνθρωποι που αγαπούν τον Θεό. Κουρασμένοι άνθρωποι ή μη χαρούμενοι δεν μπορούν να δουν τον Θεό. Είναι απασχολημένοι με τον εαυτό τους. Για να βρεις τον Θεό. πρέπει να βγεις λίγο έξω από τον εαυτό οου. Πώς πας μια βόλτα το απόγευμα και ξελαμπικάρει ο νους σου. Βγες λίγο από τον εαυτό οου, για

να έχεις χώρο να μπει ο Θεός. Και ο Θεός θα οε συναντήσει εκεί όπου θα σε βρει ελεύθερο. Η χαρά τι είναι; Μια χάρις. Έρχεται ο Θεός και προσευχήθηκες καλά. Από πού είναι αυτό; Από τον Θεό. Και αυτή η χάρις σού φέρνει χαρά. Δεν είναι μια ιδιότητα εφήμερη. Πρέπει να αγωνιζόμαστε γιο να γνωρίσουμε τον Θεό ο οποίος είναι η πάντων χαρά. Οπως λέει πάντοτε. «Χαίρετε, εν παντί ευχαριστείτε». Να τελειώσετε τη ζωή σας με ευγνωμοσύνη.

Πηγή: Χριστιάνα Μανιάτη, Εφημερίδα «Παραπολιτικά», σελ. 30, Σάββατο, 16 Μαΐου 2026.